

990513-4

J. B. Souček řekl základní větu, o kterou i napříště půjde (v knížečce „K zákonu a svědectví“ z r. 1935, str. 42-3): teologie „je službou církvi“. „Theologie slouží církvi, ale tak, že ji stále upomíná na její základ, tj. na slovo Boží, dosvědčené autoritativně Písmem, a to se stálým zřetelem na to, jak Písmo bylo přijato hlasy otců. „Mám-li se dopustit určité impertinence (její smysl je ovšem veskrze pozitivní, jak každý může vidět – alespoň doufám, že může), mohl bych říci: zdálo by se z toho, že jednak zcela vymizela myšlenka „služby“ světu či lépe a přesněji: myšlenka upomínat svět na jeho základ. Je tady teologie jen pro církve – anebo je tady teologie pro všechny, pro lidstvo, člověka vůbec, pro celý svět? Když teolog upomíná církve na její základ, znamená to, že kriticky upozorňuje na to, zda církve žije v souhlasu s tímto svým základem (který není její součástí ani jejím vlastnictvím) anebo se s tímto základem dostává do rozporu. – Velmi správné je ovšem, že vztah mezi Slovem božím (píšu vědomě majuskule obráceně než Souček) a Písmem (tj. Starým a Novým zákonem, biblií) je jednoznačně chápán tak, že Písmo je svědectvím (a to lidským svědectvím, dodal bych), nikoli samým Slovem božím. Ani teologie nemá Slovo boží v držení (v pachtu), ale je schopna (pokud je to pravá, opravdová teologie) si lépe připomínat – pro sebe a pak i pro církve – to, k čemu všechna svědectví Písem poukazují (a co sama neobsahují). A protože biblické texty jsou svědectvím lidským a v tom smyslu jsou jen sedimentem nejstarší tradice (Souček upozorňuje, že i onu novější a snad i nejnovější „tradici“ je třeba brát v potaz a vážně ji brát na zřetel), je třeba chápat teologii jako kritickou interpretaci nejen nejstarší i nejnovější tradice, ale také jako kritickou interpretaci onoho autoritativního dosvědčování Slova božího, jímž jsou Písma. V tom základním je tedy teologie odpovědná nikoli jen církvi, ani jen bibli, nýbrž jenom a pouze Slovu božímu, které není nikde petrifikováno a dáno, nýbrž které – jako živé a aktuální – se vždy znovu děje (nebo neděje – totiž když mlčí nebo když je velmi vzácné). A v tomto smyslu se mi zdá Součkově vymezení teologie jako „orgánu autokritiky církve“ jako příliš úzké. Pokud totiž máme na mysli církve jako organizaci, jako určitou společenskou strukturu, pak by mohly mít po celá dlouhá období teologii uloženy tak úzké meze její kritické funkce, že by se stala spíše ideologií církve než orgánem její autokritiky. Znamenalo by to, že míra vůle církve k autokritice by se stala omezením kritičnosti teologie.

(Praha, 990513-4.)